

Aan
De minister van Financiën, Economische Zaken en Cultuur

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081
Telefax (+5999) 4619088

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331
Telefax (+1721) 5430379

Contactpersoon
Geert Jansen
Datum
24 november 2017
Ons kenmerk
Cft 201700291
Pagina
1/6

Telefoonnummer
+5999 4619081
E-mail
info@cft.cw
Uw kenmerk

Bijlage

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800
Telefax (+297) 5822224

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp
Reactie bij de derde uitvoeringsrapportage 2017 Aruba

Geachte mevrouw Ruiz-Maduro,

Het College Aruba financieel toezicht (CAft) feliciteert u met uw benoeming tot Minister van Financiën, Economische Zaken en Cultuur en wenst u succes toe in uw nieuwe functie. Het CAft heeft op 13 november 2017 de uitvoeringsrapportage over het derde kwartaal 2017 van het land Aruba ontvangen. In deze brief ontvangt u de reactie van het CAft op de derde uitvoeringsrapportage.

Oordeel

Het tekort van het Land Aruba bedraagt 3,3% bbp en het overschot van de overige entiteiten van de collectieve sector 0,8% bbp. Het financieringstekort van de collectieve sector van Aruba komt na de eerste drie kwartalen uit op 2,6% bbp. Volgens de prognose in de derde uitvoeringsrapportage zal het overschot van de overige entiteiten van de collectieve sector eind 2017 echter volledig verdampen. Om het tekort van 3,3% bbp terug te brengen tot het in Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft) afgesproken financieringstekort van 0,5% bbp zal het land Aruba in het vierde kwartaal een financieringsoverschot moeten laten zien van 2,8% (AWG 138 miljoen). De nog te verwachten opbrengsten die worden genoemd in de derde uitvoeringsrapportage, onder andere de uitgestelde winstbelasting (2^e betaaltermijn 30 november), de settlement sum van Valero en de verkoop van Fuels Marketing & Supply Aruba (FMSA), zijn echter niet genoeg om een dergelijk financieringsoverschot te bewerkstelligen.

Derhalve is het CAft van oordeel dat uit de derde uitvoeringsrapportage onvoldoende aannemelijk blijkt dat het voorlopige tekort van 2,6% in het laatste kwartaal terug gebracht zal worden tot het maximale financieringstekort van 0,5% bbp in 2017.

Het CAft vraagt u daarom om binnen veertien dagen op basis van artikel 16 jo. artikel 11, lid 3 LAft additionele informatie toe te sturen waaruit blijkt dat het halen van de tekortnorm nog steeds een realistische veronderstelling is. Indien dit niet het geval blijkt, dient Aruba conform artikel 17 lid 3 LAft aan te geven welke additionele maatregelen worden genomen ter compensatie van dit het dreigende tekort.

Toelichting

Financieringstekort Land Aruba

In de derde uitvoeringsrapportage laat de exploitatierekening van het Land een tekort zien van AWG 171,4 miljoen, dat deels wordt gecompenseerd door enerzijds een overschot op de kapitaaldienst van AWG 9,1 miljoen en anderzijds door de overige entiteiten van de collectieve sector met AWG 36,6 miljoen. Het financieringstekort van de gehele collectieve sector bedraagt zoals opgenomen in onderstaande tabel derhalve AWG 125,6 miljoen (2,6% bbp)¹. Het overschot op de kapitaaldienst zal volgens de prognose in de derde uitvoeringsrapportage in het vierde kwartaal stijgen, vanwege onder meer de baten uit de heropening van de raffinaderij bestaande uit AWG 40,0 miljoen voor de verkoop van Fuels Marketing & Supply Aruba N.V. en AWG 27,0 miljoen settlement payment van Valero. Het overschot van de overige entiteiten van de collectieve sector zal volgens de prognose echter ombuigen in een klein tekort. Dit betekent dat er een forse verbetering van de exploitatierekening noodzakelijk is om in 2017 aan de LAft-norm te voldoen.

Resultaat (in mln. AWG)	t/m 3e kwartaal ²	Prognose 2017 ³	Vershil ⁴
Exploitatier rekening	-171,4	-85,1	86,3
Kapitaaldienst	9,1	60,5	51,4
Subtotaal Land Aruba	-162,3	-24,6	137,7
AZV	7,2	-6,7	-14,0
SVb	19,8	0,1	-19,7
ATA	13,3	6,0	-7,2
UA	0,1	-1,4	-1,5
Serlimar	-3,5	n.n.b.	3,5
SEPB	-0,2	0,1	0,3
Subtotaal overige entiteiten	36,6	-2,0	-38,6
TOTAAL collectieve sector	-125,6	-26,5	99,1
<i>Tekort (-)/Overschot (+) (% bbp)</i>	<i>-2,6%</i>	<i>-0,5%</i>	<i>2,0%</i>

¹ Deze cijfers tellen niet op tot een financieringstekort van 2,6% bbp vanwege afrondingsverschillen.

² Deze kolom betreft het daadwerkelijk behaalde resultaat in de eerste drie kwartalen.

³ In deze kolom is het door Aruba geprognosticeerde tekort cq. overschot over geheel 2017 gepresenteerd.

⁴ Op basis van de tweede en derde kolom, is het verschil het benodigd resultaat dat in het vierde kwartaal gerealiseerd moet worden om de norm in 2017 nog te halen.

Exploitatierkening

De gerealiseerde middelen op de exploitatierkening komen uit op AWG 863,3 miljoen en de gerealiseerde kosten op AWG 1.034,6 miljoen, waardoor het tekort op de exploitatiedienst over de eerste drie kwartalen uitkomt op AWG 171,4 miljoen. In de vastgestelde begroting wordt voor het gehele jaar uitgegaan van een tekort op de exploitatiedienst van AWG 85,1 miljoen. Dit betekent dat in het vierde kwartaal 2017 het positief saldo op de exploitatiedienst AWG 86,3 miljoen zal moeten bedragen. Onderstaand zal worden ingegaan op de belastingopbrengsten en kosten op de exploitatiedienst.

Belastingopbrengsten

De opbrengsten uit de loonbelasting en de belasting op bedrijfsomzetten (BBO) laten niet de stijging zien die was geprognosticeerd in de begroting 2017. Het CAft heeft in het advies op de vastgestelde begroting 2017 en op de adviezen op de twee voorgaande uitvoeringsrapportages aangegeven dat beide belastingsoorten erg hoog zijn begroot en lastig te realiseren zullen zijn. Beide belastingen zijn in vergelijking met 2016 weliswaar gestegen, maar laten niet de stijging zien die benodigd is om de prognose voor de begroting voor 2017 te realiseren. De loonbelasting is in de eerste drie kwartalen met 7% gestegen ten opzichte van 2016, maar de begroting gaat uit van een stijging van 19% in 2017. De BBO laat in het derde kwartaal van 2017 een stijging zien ten opzichte van het resultaat van vorig jaar van 12%, maar is 32% hoger begroot dan vorig jaar. De geraamde meeropbrengsten op basis van verbeterde compliance inspanningen hebben zich tot dusverre onvoldoende gematerialiseerd. Het lijkt onwaarschijnlijk dat deze in het laatste kwartaal wel volledig zullen worden gerealiseerd. Het CAft heeft een prognose gemaakt voor beide belastingcategorieën op basis van de seizoenpatronen in 2016 en de realisatie over drie kwartalen van 2017. Op basis van deze prognose zal de loonbelasting een tegenvaller van circa AWG 30 miljoen kennen en de BBO van circa AWG 19 miljoen. Dit is nog steeds grosso modo dezelfde omvang die het CAft in het advies op de eerste uitvoeringsrapportage 2017 heeft geprognosticeerd.

Inmiddels is op basis van de derde uitvoeringsrapportage ook zichtbaar dat de invoerrechten minder stijgen dan begroot. De invoerrechten zijn over de eerste drie kwartalen van 2017 met 3% verbeterd ten opzichte van de realisatie in 2016. De begroting gaat echter uit van een stijging van 11% in vergelijking met de realisatie over geheel 2016. Voor de invoerrechten prognosticeert het CAft een tegenvaller van AWG 13 miljoen bovenop de bovengenoemde tegenvallers. Tegenover de genoemde tegenvallers zijn er met de betrekking tot de belastingsoorten ook enkele meevallers te verwachten, zoals bij de rente belastingvordering, overdrachtsbelasting, motorrijtuigenbelasting en accijns op sigaretten. Volgens het seizoenspatroon van 2016 zouden deze samen tot een totale meevaller van AWG 12 miljoen kunnen leiden. Per saldo prognosticeert het CAft daarmee een tekort van circa AWG 50 miljoen bij bovengenoemde belastingopbrengsten.

Daarnaast is er onzekerheid over de haalbaarheid van de begrote winstbelasting in 2017. Door een wetwijziging op het gebied van de winstbelasting, de zogenaamde Voldoening op Aangifte Systeem (VAS), is het betaallitme voor de winstbelasting veranderd. Vanaf 2016 dienen zowel aangifte als betaling van de winstbelasting over het voorafgaande jaar te worden gedaan op uiterlijk 31 mei. Daarnaast is er verlening van uitstel mogelijk voor de aangifte en betaling tot uiterlijk 30 november. Vanwege een door de Belastingdienst geïntroduceerde overgangsregeling na invoering van de VAS, was er begin 2016 echter nog een extra uitstelmogelijkheid voor de betaling van de winstbelasting 2014. Hierdoor geeft het seizoenspatroon van de winstbelasting in 2016 geen goed beeld van het patroon in 2017. Echter, inmiddels is er na drie kwartalen AWG 131,4 miljoen aan winstbelasting binnengekomen op een begroting van AWG 225,0 miljoen. Dit betekent dat er nog AWG 93,6 miljoen moet binnenkomen in het laatste kwartaal, terwijl er in 2016 slechts AWG 52,8 miljoen is binnengekomen in het vierde kwartaal. Mogelijk is er daarom ook bij de winstbelasting sprake van een tegenvaller.

Kosten

De gerealiseerde kosten op de exploitatierekening komen uit op AWG 1.034,6 miljoen. De gerealiseerde personeelslasten (personeelsuitgaven en werkgeversbijdragen) zijn AWG 9,2 miljoen hoger dan de realisatie over dezelfde periode in 2016. Er wordt in deze uitvoeringsrapportage aangegeven dat er per saldo 187 fte's zijn aangenomen in de eerste drie kwartalen van 2017. In de uitvoeringsrapportage is voorts aangegeven dat dit past binnen de voorwaarden en regelgeving rondom de stringent aangehouden vacaturestop. Het Cft verneemt graag op welke wijze dit aannamebeleid past binnen een vacaturestop. Al met al is er, mede door deze aannames, een tegenvaller op de personeelslasten te verwachten. Het CAft adviseert om de gestegen personeelslasten zo snel mogelijk terug te dringen.

Op de post goederen en diensten is met AWG 122,0 miljoen meer uitgegeven dan in de eerste drie kwartalen van vorig jaar (AWG 101,7 miljoen). Op basis van het seizoenspatroon van de afgelopen jaren zou deze uitgavenpost ultimo 2017 een forse overschrijding laten zien. Aruba geeft aan dat door het tijdig vaststellen van de begroting een groter deel van de uitgaven aan het begin van het jaar zijn gemaakt. Bovendien zouden nog nagekomen verplichtingen in de eerste maand van de verplichtingenstop, afgelopen september, zijn binnengekomen, maar worden deze voor het laatste kwartaal lager geschat. Vorig jaar is de verplichtingenstop pas in oktober begonnen, waardoor vergelijking van de patronen niet op zou gaan. Op basis van deze informatie lijkt er vooralsnog geen reden te zijn om een overschrijding van de begroting voor deze post te verwachten. Ook de andere uitgavenposten lijken vooralsnog in lijn met de begroting te lopen en dus niet voor significante mee- of tegenvallers te zorgen.

Kapitaaldienst

Op de kapitaaldienst is in de eerste drie kwartalen AWG 37,0 miljoen aan ontvangsten binnengekomen. Hiervan is AWG 24,3 miljoen afkomstig uit afschrijvingen en AWG 3,2 miljoen uit lokale kredietaflossing, met name terugbetaalde studieleningen.

Het restant van AWG 9,7 miljoen komt uit hoofde van verkoop van onroerend goed, en is niet in de begroting opgenomen, dus betreft een meevaller. Tegenover de inkomsten is momenteel AWG 27,9 miljoen aan kapitaaluitgaven geboekt, waarvan het gros AWG 20,4 miljoen verstrekte studieleningen betreft. Voor studieleningen is AWG 35,0 miljoen begroot op de kapitaaldienst, maar de verwachting is dat minder uitgaven nodig zullen zijn.

Al met al sluit de kapitaaldienst na drie kwartalen op een positief saldo van AWG 9,1 miljoen. Over heel 2017 is begroot dat de kapitaaldienst een overschot zal hebben van AWG 60,5 miljoen, met name vanwege de settlement sum van Valero van AWG 27 miljoen en de verkoop van FMSA van AWG 40 miljoen die nog moeten worden verwerkt in het vierde kwartaal. De voorgenoemde meevallers zullen daar nog bovenop komen.

Financieringssaldo collectieve sector

De overige entiteiten van de collectieve sector komen na drie kwartalen uit op een positief financieringssaldo van AWG 36,6 miljoen. Volgens de prognose in de uitvoeringsrapportage zal dit financieringsoverschot na het laatste kwartaal echter ombuigen in een (klein) tekort. Bij de Sociale Verzekeringsbank (SVb) is dit met name gelegen in het feit dat, door de stapsgewijze verhoging van de pensioenleeftijd, nieuwe cohorten gepensioneerd per 1 juli van elk jaar instromen in de Algemene ouderdomsverzekering (AOV). Hierdoor komen er in met name het laatste kwartaal veel minder premieopbrengsten binnen dan dat er kosten worden gemaakt aan uitkeringen. Hierdoor zal het positieve saldo van SVb van AWG 19,8 miljoen vrijwel geheel verdwijnen. Het saldo van de Algemene Ziektekosten Verzekering (AZV) zal ombuigen van AWG 7,2 miljoen positief naar een tekort van AWG 6,7 miljoen. Dit is voor een belangrijk deel gelegen in de circa AWG 10 miljoen aan extra kosten voor diverse uitbreidingen van het hospitaal (HOH) die in het laatste kwartaal geboekt zullen worden. Dit bedrag is overigens met AWG 5 miljoen naar beneden bijgesteld vanwege enkele vertragingen die zijn opgelopen. Ook het overschot van de Aruba Tourism Authority (ATA) zal in het laatste kwartaal volgens de prognose in de uitvoeringsrapportage afnemen, van AWG 13,3 miljoen naar AWG 6,0 miljoen. Alle overige entiteiten van de collectieve sector tezamen komen in de meest recente prognose uit op een tekort in 2017 van AWG 2,0 miljoen. Tot slot is bij Serlimar tot en met september een tekort van AWG 3,5 miljoen gerealiseerd, maar is in de uitvoeringsrapportage nog geen eindejaarsprognose beschikbaar. Daarmee zullen deze entiteiten naar verwachting geen positieve bijdrage leveren aan het financieringssaldo van Aruba.

Financieringsbehoefte en liquiditeitspositie

Voor Aruba is in 2017 een financieringsbehoefte van AWG 439 miljoen vastgesteld. In het Leenprogramma 2017 is aangekondigd dat de staatsobligaties gedurende 2017 in vier tranches op de binnenlandse markt zullen worden aangetrokken tegen een maximale rente van 4,75%. Op 25 augustus jl. is de vierde en laatste tranche van AWG 125 miljoen aangetrokken voor een rente van 4,5%. De gemiddelde couponrente van het gehele Leenprogramma 2017 bedraagt 4,21%.

Kenmerk
Cft 201700291
Blad
6/6

Na drie kwartalen bedraagt de staatsschuld AWG 4.184 miljoen (86% bbp). De staatsschuld van Aruba zal, indien er geen aanvullend financieringstekort zal zijn, in het vierde kwartaal dalen doordat er nog AWG 96 miljoen aan aflossingen moeten worden gedaan door Aruba.

Financieel beheer

In de derde uitvoeringsrapportage staat dat er nog geen definitief besluit is genomen over het moment van uitvoering van de tweede PEFA-meting, welke was voorzien voor het vierde kwartaal 2017. In de uitvoeringsrapportage wordt aangegeven dat onder andere vanwege gegeven budgettaire steun door het Europees Ontwikkelingsfonds er recent een PEFA-meting is uitgevoerd. Het CAft adviseert u om aan de eigen PEFA-meting zo snel mogelijk alsnog uitvoering te geven, dan wel de resultaten vanuit de andere meting te delen. Verder zijn een zestal nieuwe verbeteracties voor het financieel beheer in de pijplijn of al in uitvoering.

Mocht u behoefte hebben aan een toelichting op dit schrijven dan is het CAft graag bereid die te geven.

Wij zien uw reactie op basis van artikel 11, lid 4 van de LAft graag uiterlijk veertien dagen na ontvangst van dit schrijven tegemoet.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College Aruba financieel toezicht

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Aruba
De directeur van de directie Financiën van Aruba
De voorzitter van de Staten van Aruba